СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXI. — Число 174. — Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 27. липня, 1923. — VOL. XXXI. — No. 174. — Jersey City, N. J. Friday, July 27th, 1923. — THREE CENTS

КАЛІФОРНІЙСЬКИЙ СЕНАТОР ДЖАНСОН ПРОТИ ПРИСТУПЛЕННЯ АМЕРИКИ ДО СВІТОВОГО СУДУ

НЮ ЙОРК, Н. Й., 25. липня. — Нині вечером уладили Нюйорчани принятте для каліфорнійського сенатора (лівого републиканця) Гайрема В. Джансона, котрий щойно вернувся з Европи, де чотири і пів місяця студіював відносини в ріжних державах і краях.

Принятте було в готелі Волдорф-Есторія, де зібралось 1,200 гостий з ріжних політичних партій і груп.

Сенатор Джансон по вечері виголосив довшу промову, в якій заясував свої помічення в Европі про тамошні політичні й економічні відносини та повоєнні настрої.

Він заявив, що европейські держави зробили змову, щоби втягнути Америку до світового суду і до Ліги Народів, а потім видістати від неї поміч у війні — оружну і грошеву.

Европа, казав він, дише воєнними приготованнями і там нові війни дійсно ще готуються. Длятого він остерігає американський нарід перед якоюнебудь злукою з Европою.

На його думку, Европу треба оставити саму собі. Америка мусить мати свою власну заграничну політику.

Сенатор Джансон заповів, що буде поборювати гадку президента Гардинга, щоби Америка приступила до европейського світового суду, таксамо як і думки других Американців, щоби вона приступила і до европейської Ліги Народів.

На вечері промовляв також посадник Ню Йорку Джан Ф. Гайлен, а між визначними гістьми був американський амбасадор в Анлії, полковник Джордж Гарві.

НАРАДА В СПРАВІ СКАСОВАННЯ 12-ГОДИННОГО ДНЯ ПРАЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й., 25. липня. — Голова Сталевої Корпорації Злучених Держав, Елберт Г. Ґері, заявив, що президенти заводів Корпорації зберуться завтра тут н анараду задля обговорення усунення 12-годинного дня праці.

ОРГАНІЗУЮТЬ ЮНІЮ БАНКОВИХ ОФІСОВИХ РОБІТНИКІВ В НЮ ЙОРКУ

НЮ ЙОРК, Н. Й., 26. липня. — Американська Федерація Праці зачала в Ню Йорку праці для зорганізовання в юнію банкових офісових робітників.

Сподіваються, що в самому тільки Ню Йорку нова юнія мати-ме 20,000 членів.

Нова юнія зачне боротьбу за підвишку платень. Вправді нюйорські банки хотять сього року підвисшити своїм найдешевшим робітникам платні рівночасно понехуюни сеї осени бонус, але організатори кажуть, що се не вистарчаєе і будуть вести боротьбу за відповіднійшу підвишку платень.

СПРАВА СТРАЙКУ НА СТРІТКАРАХ В ПІВНІЧНІЙ ЧАСТИ СТЕЙТУ НЮ ДЖЕРЗИ

НЮАРК, Н. Дж., 25. липня. — Ані робітники на стріткарах компанії Паблик Сервис ані компанія не хочуть уступити одні одним.

Робітники стоять далі при свому домаганню 30% підвишки платні і 6 днів праці в тижні, а компанія далі заявляє, що не може робити жадних уступок, поки на стріткарах будуть дотеперішні оплати і поки омнібуси (джитні) робити-муть конкуренцію.

З уваги на небезпеку страйку, який заповіджено на 1. серпня с. р., тутешня міська влада,атакож влади других сусідних городів роблять заходи, щоби приготовити інші перевозові середники у випадку вибуху страйку.

ПЕРЕТЯЖЕННЄ АМЕРИКАНСЬКИХ ФАРМЕРІВ ПОДАТКАМИ

ВАШИНГТОН, Д. К., 25. липня. — Републиканські лідери кажуть, що федеральне законодавство не винувате за обтяженнє фармерств в Америці податками.

Вони кажуть, що найбільше обтяжують фармерств, головно на Заході, стейти і повіти своїми місцевими податками, через що третина приходу фармера іде на податки.

Федеральні податки, повідють репуликанські лідери, зменшено натомісць підвисщено льокальні і тому фармери повинні свою ворожнечу туди звернути.

ПЮТЬ ОТРУТУ

ВАШИНГТОН, Д. К., 26. липня. — По розслідженню 80,000 забраних у продавців горівок американська влада переконалась, що лише 1 процент з них був без трутини. Решта, то є 99% забраних горівок се невиправлені повні отрути напитки.

СУДЯ ЗА КАРАННЄМ САМОГОНЦВ І ЇХ ЖІНОК

МАСКІҐОН, Миш., 26. липня. — Судя Вендерворт заявив нині, що буде винити і судити за „домашні броварні" не тільки чоловіків але і їх жінок.

Він каже, що колиб жінка не позволила чоловікови виробляти дома „самогонку", то він не міг би робити. Длятого, коли приловиться самогонника, то він буде караний рівно з жінкою.

Судя остерігає самогонців, кажучи, що суд не може терпіти того злочину і позволяти, аби батьки до нього привучували дітий.

ЗЛИВА ЗАГАСИЛА ОГОНЬ ЛІСА

ЕТЛЕНТИК СИТІ, Н. Дж., 25 липня. — Нині загасли в недалекій околиці огні лісів, які горіли від двох днів.

Огонь гасила огнева сторожа, але докінчив гашеннє сильний дощ минулої ночі.

БУДЕ ПОКАРАНИЙ ЗА НЕВІДПОВІДНИЙ ЖАРТ.

Павло Бритко у Вінніпеґу, дуже жартобливий чоловік. Побачивши недавно старого бородатого, Жида-хусита, В. Горніха, розмовляючи на улиці зі своїм знакомим, підійшов до нього. і запаленим сірником підпалив та поважно обсмалив йому його дорогоцінну бороду. Розуміється, що ображений Горніх покликав поліцію, яка арештувала Бритка. Поліція передала справу судови і Бритко буде покараний за свій невідповідний жарт.

ПРО НОВОГО МІНІСТРА ПОЛЬСЬКОГО СКАРБУ.

Львівський „Дзеннік Людови" поміщує в останньому числі інтерву свого кореспондента з одним із представників польського фінансового світа, який висловився про новоіменового польського міністра фінансів більш-менш так: „Признаю — говорив інформатор „Дзенніка Людового" — що поручення теки фінансів п. Ліндому було для мене не меньчою несподіванкою, аніж катастрофальний упадок польської марки. Положення польського скарбу є до тої степені трудне та скомплікованє, що тільки першорядний знаток з великим досвідом можі в ньому орієнтуватися. Відома минувшина п. Ліндого і його діяльність в почтовій касі ощадности не дають ніяк основ до твердження, будьтоби п. Лінде мав дані, яких вимагає теперішний стан польського скарбу. Іменування П. Ліндого є тим більше несподіване, що правляча більшість дуже сильно підчеркувала свій парляментарний характер, а п. Лінде так під оглядом фаховости як і не менче під оглядом свого відношення до сойму, протиставить себе принціпам, які проголошує більшість. Думки про п. Ліндого як керманича П. К. О. є ріжні. Віденська П. К. О. утворила схиму, яку треба було живцем скопіювати. Ходило тільки о створення справної організації, якаб скоро полагоджувала інтереси П. К. О. і її клієнтів. В тому напрямі зустрічалася П. К. О. з недостані не мали впливу на екої держави. Що иншого з фінансами. Тут кождий хибний крок, кождий промах, може потягти за собою фатальні наслідки. П. Ґрабскі вирядив багато шкоди польському скарбови, але поруч п. Ліндожіння великана. Насуваєтся питання — що могло спонукати Вітоса до кроку, який мусить викликати паніку в цілій державі. Одинокии мотивом може бути недостача відповідних людей в таборі правиці. Санація скарбу не дасться переводити без глибоких змін в польській закордонній і внутрішній політиці. А цього від теперішнього уряду вимагати не можна. Економічне життя потрібує тривалого спокою, а політика правиці, що загрожує вічно конспіраціями, реакційними боївками, боротьбою з національними меншостями, цього спокою принести не може..."

ЛІТНЯ ПРАКТИКА В Ч. С. Р.

Українська секція студентів-агрономів розвинула широку акцію для підшукання практики для своїх членів на літо. Союз чеських хліборобів прирбіцяв з загальної кількости практик для студнтів-агрономів чужинців відповідну кількість дати і Українцям.

„ЛІГА УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ".

За відомими всім настроями еміграційних кол студентства, що направляли його енергію часто на річі й справи зовсім далекі від якоїнь загальної користи й наслідків добрих принести не могли, зостається сила невідкладних завдань і потрібної праці, як умусить переводити наше покоління й котра потрібна всьому українському народові, незалежно від клясового, ідейного, партійного і всякого иншого розподілу. З метою провадити таку роботу, а також пропагувати потребу спільної праці, загального обєднання в такій праці та вияснення ґрунту, шляхів і поля на яких може й мусить стояти й працювати спільно все українство, з ініціятиви гуртка професорів Українського Університету та студентів, заснувалась у березні ц. р. група ініціяторів „Ліги Української Культури", до якої увійшло кілька професорів Українського Університету й студентів. Ґрупа розпочала одразу свою працю лекціями в „Студентському Домі" в Празі, а разом з тим і організацією товариства. Було вже чотирі лекції (що неділі): 1. Русь, Україна і Малоросія. 2. Відношення російського уряду до українського національного відродження та 3. Сучасна релігійна боротьба на Україні (українців з москвинами) — проф. В. Біднова й 4. Діржава й нація в новій історії — проф. О. Шульгина.

На чолі ініціятивної групи стоїть тимчасова презідія з головою — проф. В. Бідновим.

Ліга має намір об'єднати на ґрунті реальної праці над проблемами українського життя й культури в широкому значінні цього слова всі активні сили, що цікавляться цими проблемами й вважають необхідним і доцільним спільну над ними працю як професорів, так і студентів і громадян.

БУРЯ В ГАЛИЧИНІ.

На днях в Перемишлянщині панувала страшна буря, яка вчинила великі шкоди. Повінь залила багато ланів, а град знищив засіви.

ПЕРЕД ГОЛОДОМ НА КИЇВЩИНІ ТА ХАРКІВЩИНІ.

На основі відомостей українського наркомзема стан озимини на Київщині, Полтавщині Харківщині та Катеринославщині нижчий за пересічний, і в звязку з тим треба додуматись, що вроці 1923. почнеться на Київщині. Полтавщині та Харківщині те, що на Степовій Україні почалося вже 1921 р. — масове вимірання сільської людности від голоду.

КОНЦЕРТ В ТОРОНТО.

Товариство „Просвіта" ім. Івана Франка в Вест Торонто. (Онтеріо, Канада), одно з рухливійших в сій місцевости, устроїло в неділю вечером 8-го липня концерт в честь Івана Франка.

Вступні слово мав д. Н. Юречків. Референт виголосив місцевий парох о. Симатюк.

В програму входили такі поважні поеми Франка як: „Наймит", „Каменярі", „Моя любов", „Великдень", „Віверо моменто", а хор під дірігентурою д. Юречкова відспівав між иншими гарні і живі в словах пісні: „Пробудись, встань народе", — „Ой не нам в кайданах ходити", „Який то вітер", „За Україну", „Не плакати нам" та — „Не пора".

Слід згадати про 10-літну дівчинку З. Марко, яка деклямувала „У мені був рідний край", так виразно і з таким чуттєм, що майже кождого зворушила до глубини душі, а не одному витиснула сльози.

Крім сього діточа мандолінова орхестра під управою д. М. Возьного відіграла кілька чудових пісень, за які отримала від публики довготреваючі щирі і повні признання оплесаи. Позате д. Метельський відспівав (надпрограмово): „Коло млина яворина", в супроводі ґітари, а наприкінці в живому образі виступив д. В. Кухта як „Козак-Невміраха".

Галя була заповнена публикою по береги, хоч день був досить горячий.

АРЕШТОВАННЄ ПОЛЬСЬКОГО ДЕЛЕҐАТА В МОСКВІ.

Совітська міліція в Москві арештувала члена польської делеґації Стецкого підозрілого в шпіонажі.

ФРАНЦІЯ ТАКИ НЕПРИМИРИМА У ВІДНОШЕННЮ ДО НІМЕЧЧИНИ

ПАРИЖ, 25. липня. — У французьких урядових кругах заявляють, що Французьке правительсто не прийме предложення Великої Британії, щоб вона полагодила спір з Німеччоною в мировий спосіб.

Французи кажуть, що Франція не опорожнить Рурщини, але видержить там до остатка, поки не змусить Німеччини силою виконати версальські зобовязання і платити їй „воєнні відшкодовання". Одначе, кажуть французькі урядовці, Франція все готова до переговорів з . . . . . . Великою Британією.

ФРАНЦУЗИ БОЯТЬСЯ НІМЦІВ У ВОЗДУСІ

ПАРИЖ, 26. липня. — В останих днях злетіло долів у Німеччині, колоНірнберга 14 французьких пасажирських літаків, котрі летіли в напрямі до Праги, столиці Чехо-Словаччини. Літаки злетіли на землю без жадної наглядної причини і з небувалою легкостю, почому німецьке правительство їх забрало.

Французькі летничі знавці не можуть розвязати сеї загадки і бояться, що німецькі учені винайшли спосіб стягати літаки з воздуха на землю при помочі магнетичної сили.

Вони кажуть, що коли тільки Німці мати-муть сю нову тайну знання, то се буде небезпека для ворогів Франції у війні, а рівночасно великий здобуток для Німеччини.

СПРАВА АМЕРИКАНСЬКО-ТУРЕЦЬКОГО МИРОВОГО ДОГОВОРУ

ЛОЗАННА, Швайцарія, 25. липня. — Американський амбасадор у Швайцарії, Джозеф С. Ґру, відбув довгу конференцію з головою тутешньої турецької делеґації, Ісметом Пашею, у справі заключення окремого американсько-турецького мирового договору.

Конференція тривала всю ніч, до 4-ої години ранку, але покищо ще не довела до повного порозуміння.

ЛОНДОНСЬКИЙ ТАЙМС КРИТИКУЄ СТАНОВИЩЕ АМЕРИКИ В ЛОЗАННІ

ЛОНДОН, 25. липня. — Дневник Таймс, говорячи про становище Америки на близко-східній конференції в Лозанні, каже, що роля її була незвидна, коли її представник мусів заступатись за свою державу проти англійської нафтової компанії.

АНГЛІЙСЬКА ПРЕСА ПРО МИР З ТУРЕЧЧИНОЮ

ЛОНДОН ,25. липня. — Тутешня преса приняла нині близко-східний мировий договір холодно, заявляючи притім, що він означає дипльоматичну побіду над аліянтами.

Консервативна преса, яка все ставилась прихильно до турецьких домагань, доволі вдоволена, але дорікає, що в договорі не взято в оборону вірменського народу.

ФРАНЦУСЬКА ПРОВОКАЦІЯ НА НІМЕЦЬКІЙ ЗЕМЛІ

ДІССЕЛДОРФ, Німеччина, 25. липня. — Нині вручено тут ґенералови Деґуттови, головному командантови тутешніх французьких окупаційних сил, „великий хрест почесної леґії", а також інші відзначення другим французьким офіцирам.

Із сеї нагоди уладжено тут військову параду з парадним марщем французького війска улицями міста.

Відзначенне вручив ґенералови Деґуттови французький міністер війни Анре Мажіно.

НІМЦІ ЗЛОВИЛИ ФРАНЦУСЬКОГО ПОСЛАНЦЯ З ДОКУМЕНТАМИ

БЕРЛІН, 25. липня. — Німецька поліція арештувала французького курера (післянця) котрий належав до французької амбасади в Берліні.

Його арештовано в експресовому поїзді біля Ґаґен недалеко границі Рурщини.

При ньому найдено важні документи, призначені для французької окупаційної армії в Рурщині.

БОЛГАРІЮ РАТУЄ СИЛЬНИЙ КООПЕРАТИВНИЙ РУХ

СОФІЯ, столиця Балгарії, 25. липня. — Тут відбувається перша болгарська кооперативна конвенція.

Із звідомлень на зїзді виявилось, що пів міліона болгарських родин належить до кооперативних організацій в Болгарії, як банки, будівельні стоваришення, поживні торговлі і т. д.

В самій Софії найбільша торговля з поживними продуктами се кооператовна торговля, а таксамо кооперативний торговельний рух обхопив і провінцію .

Головний організатор кооператив Рачдейла в Болгарії, Кирило Попов, виголосив довшу промову, в якій сказав, що кооперативна продукція, купно і фінансованнє се льогічний висаів розвитку демократії. „В теперішню тяжку хвилю, казав він, коли Болгарія бореться за істнованнє, кооперативний рух вводить в житте ідеал обєднаної національної праці та обєднує душу болгарської нації задля цілн мирного розвитку."

ПОМЕР ВЕЛИКИЙ ФРАНЦУСЬКИЙ ФАБРИКАНТ

ПАРИЖ, 25. липня. — Померший французький фабрикант шовків і фарб, Йосиф Жіллет, оставив майна 1,200,000,000 франків.

Він мав фабрики в Злучених Державах, Італії, Пруссії, Австрії, Польщі і Росії.

ПАЛЕСТИНА ЗАВОДИТЬ ОЩАДНІСТЬ

ЄРУСАЛИМ, столиця Палестини, 25. липня. — Палестинська влада стараеться по змозі як найбільше обмежити державні видатки.

Длятого усуває непотрібних урядників і обтинає всякі видатки.

Вона надіється, що обітне з видатків болай 1,000,000 дол. річно.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays.
at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:
Three cents the copy.
One year ... $ 7.00
Six months ... $ 3.75
Three months ... $ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.
One year ... $10.00
Six months ... $ 5.00
Three months ... $ 2.75

ПЕРЕДПЛАТА.
Поодиноке число три центи.
На рік ... $ 7.00
На пів року ... $ 3.75
На три місяці ... $ 2.00
В Джерзи Сити і заграницею.
На рік ... $10.00
На пів року ... $ 5.00
На три місяці ... $ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ДОБРИЙ ПРИКЛАД.

Телеграма з Лозанни, у Швайцарії, яка повідомила про підписанне мирового договору між аліянтами і Туреччиною, сповіщала між іншим, що сей договір постановляє, що Греція має забрати Греків з Туреччини і поселити їх в Греції, а Туреччина своїх Турків з Греції і поселити їх в Туреччині.

Ся постанова дотикає кількасот тисяч осіб, а бодай 100,-000 родин. Така велика скількість родин має покинути свої рідні села і рідні сторони, в яких жили від віків їх предки, а перенестись на нові оселі. Вправді на землю їм рідну, але нову. Як не як, а всетаки се біль для них, біль душевний для одиниць розставитись зі селами, де жили і виросли, де гроби їх батьків, де навіть пісні привязані до місцевих сторін, до рік і до місцевої минувшини.

Найбільше се вразить Греків, які здавен-давна живуть на побережі Малої Азії. Тепер „через політику" велять їм кидати береги їм рідні і переноситись до Греції, до тої молої тіснійшої Греції, до дійсної — грецької Греції.

Старинні Греки будували ГРЕЦЬКУ ІМПЕРІЮ. Греки, що осіли в Малій Азії, се останки старої грецької імперії. Вони жили там, як і вона впала.

Жили і за часів ТУРЕЦЬКОЇ ІМПЕРІЇ, яка посягла була і на дійсну Грецію. Жили, не дбаючи про політику.

Але були другі, що дбали про політику і їх кольонії, свір заброчої політики, теж втягнули в політику.

Визволилась Греція з турецької неволі і зараз зачала думати про відбудову грецької імперії. В минулій світовій війні аліянти ще їй до того помогли. Дали гроший і приложили свою руку до грецьких імперіялістичних посягань. Греція стояла залогою в Малій Азії і се називалось відбудованнем „великої Греції", чи грецької імперії, чи задовбленнем грецьких національних амбіцій.

А тимчасом турецька імперія, по многих війнах лежала вже по світовій війні побита і розбита. Яко імперія вона була пропала.

Але ще зібрала вона свої останні сили яко нація проти новідбудованої „старинної" імперії грецької. І ще настільки їй сил стало, щоб сю нову імперію розбити.

І розбила її побита Туреччина і прийшов щойно заключений Лозанський мир.

Він не досконалий. Богато ще в ньому лиха. Найпоганійше — се полишенне Вірмен в неволі Туреччини. Але всетаки осягнено певний успіх, а се СКАСОВАННЄ ДВОХ ІМПЕРІЙ: ГРЕЦЬКОЇ І ТУРЕЦЬКОЇ, бодай остільки, оскільки ходить о панованнє одного з тих народів над другим. Для забезпечення того скасовання і для забезпечення набудуче перед грецько-турецькими війнами задля заборчих імперіялістичних цілий. постановлено, на пропозицію Туреччини, —МАНДРІВКУ ГРЕКІВ З ТУРЧИННИ ДО ГРЕЦІЇ І ТУРКІВ З ГРЕЦІЇ ДО ТУРЕЧЧИНИ.

І як прикра ся мандрівка для мандруючих, але для народів вона може тільки принести користь, бо причиниться головно до покінчення заборчих імперіялістичних воєн.

Сей турецький плян повинні приняти мало-не всі держави в Европі.

В многих краях в Европі можна перевести таку мандрівку і в сей спосіб виминути заборчу війну.

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИЙ СПІР МОЖНА ТЕЖ ПОЛАГОДИТИ ПРИ ПОМОЧІ МАНДРІВКИ.

З часів „польської імперії" осіло богато Поляків у СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ, В ХОЛМЩИНІ І НА ПОЛІССЮ. За се велись війни і через те й тепер Польща напала на сі землі і ВІЙНА ЩЕ НЕ СКІНЧЕНА, вона щойно поправді зачалась. А оскільки лекше спір можна вирішити, як Поляки заберуться до Польщі.

Українців може назбирав би кілька тисяч на землях, де переважно Поляки, але і ті їм вступляться, як вони заберуться з наших земель.

Тоді Европа скористала би дійсно з турецкого мира.

ФОНД ДЛЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК В КИЇВІ

Президія Обеднання на черговім засіданню дня 17. липня, 1923 ухвалили суму 50 дол. на фонд Всеукраїнської Академії Наук в Києві.

На сю ціль жертвували ще слідуючі особи: С. Дембіцький з Ню Йорку 3.00 дол., Н. Залізняк 2.00, С. Грицей з Филаделфії 2.00, о Вол. Петрівський з Френкфорд, Па. 10 дол. Разом фонд виносить 67.00 дол.

Добре відомо кождому Українцеви, серед яких обставин приходилось і приходиться нашим мужам берегти українську культуру і здобувати для неї нові цінности.

До сього часу померло вже кілька визначних сил голодового виснаження.

Чи і на дальше має так бути?

Чи се не буде ганьбою нашому народови, коли голодом мерти-муть його найкрасші сини?

Ратуймо науку, бо наука то сила народу!

Всі жертви на сю ціль зазначіть виразно на „Фонд Всеукраїнської Академії Наук в Київі."

Коли збереться більша сума, відішлеться негайно до Києва.

Тому спішім! Два рази дає, хто скоро дає!

ОБЄДНАННЄ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ.

„Ой нема, нема ні вітру ні хвилі з нашої України!"

(Допись від власного кореспондента).

Що діється на Великій Україні? Таке питання мимохіть приходить кождому з нас на думку. Тимчасом відповіди годі дістати, бо незалежної преси на Україні нема, а большевицькі ґазети пишуть те, що їм треба, а не те, що є. От один зразок. Всякому відомо, що робітники в большевицькій Росії тяжко бідують. Богато безробітних. Від початку мая до 15. червня, отже за яких 5 до 6 тижнів, число безробітних збільшилося там о 42.000 людий! А ті, що заробляють живуть погано, бо заробітки доходять найбільше до 20% передвоєнних, або хто заробляв до війни 100 рублів у місяць, дістає тепер тільки 20. Про гаразди фабричного робітника були нераз фахові, на урядовій статистиці оперті звіти, в „Экономическій Жизні". Не дивлячись на те большевицька „Правда" (з 6. червня) друкує листи двох робітників, котрі дуже хвалять собі теперішне життя. Оден з них пише, що у місяці маю відложив собі з платні 185 рублів капіталу. а другий, що живе в мешканню колишнього властителя камяниці. умебльованім по панськи.

„Правда" друкує це, не загикнувшись. забуваючи, що в комуністичній державі не слід складати капітал і що не така то велика штука мешкати в гарно умебльованій хаті, коли тую хату зрабовано від властителя.

Та не в тім річ. Ми хотіли тільки на цім примірі показати що коли большевицькі ґазети брешуть у такій для них важній справі, як сучасне становище робітника в комуністичних державах колишньої Росії, то чого доброго можна сподіватися від них, коли ходить о питання, що діється на Україні? З большевицьких ґазет виходить, що там взагалі нічого не діється, там на всіх язиках всьо мовчить. бо благоденствує".

І з листів не гадайте довідатися правди. Вони цензуровані, — хто пише, цей числиться з кождим словом, бо з аправду там ідеться в чрезвичайку. Загалом можна почути, що життя направляється. Та цю направу треба брати з резервою. Для чоловіка, що гриз землю, то не великий, і тільки раз на день, це вже велика розкіш! Так само щасливий той, що цілу зиму сидів без світла, коли йому тепер на годинку пустять газ, або ілектричну струю. От така це направа! Хто привик до культурного життя, в теперішній совітській Росії жити не може, а в радянській Україні не краще.

Про голодові рейони нема що й говорити. Вони представляють собою щось неймовірно страшного. І на скору поправу нема надії, бо урожай не заповідається добрий. Миші, суслики, саранча й посуха спричинюють великі шкоди.

Де не було голоду там большевицький уряд вибирає від селянина останнє зерно на предналог.

Тепір передновок, — невдоволення росте і проявляється своїм звичайним способом бунтами й повстаннями. Але вони незорганізовані, вибухають відрухово, то тут, то там і тому совітська влада може їх в час здавити.

А всеж таки вона з ними числиться. Був приміром намір найбільший на Україні монастир, київську Печерську Лавру перемінити в „музейний городок". Але виступлено від того наміру, щоб не дразнити народу. Відібрано тільки від Лаври її хуторі і маєтки а в однім монастирськім домі зроблено дійсно щось ніби музей, — церквуж і печери залишено такими, як і перше і народ ходить туди ще більше ні жперш. Німецькі ґазети писали навіть, немовто радянський уряд домагається від Москви ширшої автономії для України. Такі донесення треба брати дуже обережно. Поки головою радянської України є Болгаро-румуно-кацап. Раковський, поти таким поговіркам годі давати віру. Ані він. ані його підручники ніякої автономії, ніяких ширших прав для України не хочуть, бо вони про Україну дбають як пес про пяту ногу.

Але є другі причини. які заставляють Троцького, (жида), Дзержиньского (поляка) і Раковського (болгаро-румуно-кацапа) згадати, що є на світі український народ. Перша причина. це надходяча осінь і гроза нових. великих розрухів, а друга — евентуальна війна з Польщею. Вже навіть Москва й Петербург переконалися, що національна свідомість на Україні росте і що, коли хочеш український народ заспокоїти, і відвести його від нових розрухів. то мусиш щось для тої національної свідомости зробити, мусиш показати Україні грушки на вербі, хочби у виді урядової української мови. або національної школи. Чомужби того й не зробити? Невеликий кошт, а вигода може бути не аби яка. Війна з Польщею висить на волоску. Урветься цей волосок. український народ буде мати велике слово, бо війна буде вестися на його теріторії. І знову не байдужа річ, кому він буде сприяти. По чиїм боці народ, по того боці й перевага. Отже треба робити настрій. і то н етільки з огляду на радянську Україну, але й на тії українські землі, що тепер під Польщею. Тому й пускається всілякого рода вісти про поширення автономії на радянській Україні. О, дивіть! Польща гнобить українську церкву, переслідує школу, заборонює викладати на приватнім (тайнім) українськім університеті, переіменувала Східну Галичину в „Молопольську", а большевики дають нам автономну радянську Україну! Під кого хочете, „під польського короля, чи під православного царя?"

Кольkуляція дуже проста. І поки нам можуть ставити вибір: Польща чи Москва?— поти ми засуджені будемо на всякі того рода крутійства. Бо що отся ґісторія з поширенням української автономії це одно крутійство, одна комедія, це ясне. Навіть ролі розділено заздалеґідь. Раковський каже: „треба дати Україні школу, з українською мовою, бо Український селянин темний і він в чужій мові не просвітиться. А Троцький на те: „Ні, — Україні треба дати заспокоєння її національних бажань, бо ми бачимо, що національне питання в Европі не зникає, а набірає скрізь великої ваги. В Бельґії університетське питання для меньшости має більше значіння як квестія воєнних відшкодовань. До того: Муссоліні, Баварія, Угорщина і т. д. Ось чому нам треба дати для України якісь ширші національні права." Не мовчить і головнокомандуючий большевицькими військами на Україні, Фрунзе. Він зі свого боку доповідає що треби якось заспокоїти тую так важну для Росії, а таку неспокійну країну, щоби його армія почувала себе там більше безпечною. Щож з того виходить? Нічо більше, як лиш те, що Москалі чудові люди, бо вони дають більше і з кращих мотивів ніж домагається уряд так званої Радянської України.

„Обецанкі — цацанкі, а дурному радість", каже пословиця польська.

Чи одно нам обіцяли, але ми переконалися, що будемо мати тільки те, що собі добудемо безвпинною працею і безнастанною боротьбою з нашими ворогами — наїздниками, все одно чи вони розмальовані в біло-червоні чи тільки в червоні фарби.

Вони вороги тай годі. Нашим нещастем було, що ми як поріг лежали між Польщею і Москвою, одні і другі цей поріг безнастанно доптали. І поки ми перед цим порогом не поставимо своїх власних воріт котрих чужому відчиняти засі! — поти й спокою в нас не буде.

Не треба дуритися ніякими надіями ні на Москву, ні на Варшаву, яке їхало, таке здибало. Наша надія на зростаючу свідомість національну, і на зорганізоване та готове до боротьби за Україну українське селянство.

Семен Б.

„ТИ НАША".

Скінчились дні науки,
Сповнилась трудів чаша,
Й буйні шепочуть трави:
„Ти наша вже, ти наша!"

„Покинь книжки томлячі,
Дай умови спочинок,
Пограйся тепер з нами
Хоч хвилю, хоч годину.

„Ми в пахощі богаті,
Нас сонечко цілує,
Воно й тебе дитино,
Мов мати попестує.

„Поглянь на нас, дитино,
У нас є пестрі цвіти,
Вони краси навчають
І правду вчать любити".

Скінчились дні науки,
Сповнилась трудів чаша,
Й буйні шепочуть трави:
„Ти наша вже, ти наша!"

Роман Завадович

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЖАНДАРМИ СТРІЛЯЮТЬ ДО ЛЮДЕЙ.

Постерунковий Юзеф Кульчицкі в Гаях під Львовом застрілив Миколу Шеремету.

Іван Мірний.

ДВІ „ПРОРОЧІ" УКРАЇНСЬКІ ЛЕҐЕНДИ.*)

І. Голий на шляху.

Вертався хазяїн уночі з ярмарку, припізнився тай задрімав на возі. Аж раптом коні стали. Приглянеться той хазяїн, аж поперед коней голий на шляху.

Сумно стало хазяїнові. Де-б тому голому на шляху взятися? А місяць світить, видко — тремтить той голий.

— А що тобі, чоловіче добрий, — пита хазяїн, — трапилося, що ти голий на шляху опинився?

— Так уже мені Бог дав, — каже голий. — Ніч холодна, змерз — дай мені сорочку.

— Дав би я тобі сорочку, так одна-ж на мені, — каже хазяїн.

— Дарма, — каже голий; — додому ідеш, й у самій свиті можна.

Зняв той хазяїн сорочку тай дав голому.

Убравсь голий тай каже:

— Ну, пожалів ти мене, дав сорочку, то ходім же, — каже, — у степ, отут недалечко, де полукіпки, то щось тобі покажу за те.

І сумно хазяїнові, й не сила голого не послухатись. Припяв коні, пішли у степ. Привів його голий, аж три полукіпки стоять.

— Розкидай, — каже голий, — цього полукіпка.

Розкидав хазяїн того полукіпка, аж там дірка в землі.

— Зазирни, — каже голий.

Зазирнув туди хазяїн, аж там яма глибока, повна крови, та кипить, та бє, мов у джерелі.

Вжахнувся хазяїн.

— Мати Божа, Святі Печерські, що воно таке?

— Цить, — каже голий, — складай знов полукіпка.

Склав хазяїн полукіпка, підвів його голий до другого:

— Ну, — каже, — розкидай цього.

Розкидав і цього хазяїн, а там яма, та ще глибша.

— Зазирни, — каже голий.

Зазирнув хазяїн, аж там повно гаддя: шипить, крутиться, жере одне одного, душить.

Вжахнувся хазяїн:

— Мати, Божа, Святі Печерські, що воно таке?

— Цить, — каже голий, — закидай хутенько, та ходім далі.

Підвів він хазяїна до третього полукіпка:

Розкидай.

Розкидав хазяїн, аж там яма ще глибша.

— Зазирни, — каже голий.

Зазирнув хазяїн, аж там яма широка, та все кости, кости людські та такий сморід, чад іде звідти, що не продихнути.

Вжахнувся хацяїн:

— Чоловіче, — каже, — божий! Не простий ти чоловік. Що це тут діється, куди ти мене завів?

— Цить, каже голий, — закидай ямку, став полукіпка.

Почав хазяїн складати того полукіпка, а він росте, а він росте. Та такий став, як скирта в степу. Остовпів хазяїн, дивиться та вже й не питається.

— Ото-ж памятай, — каже голий, — чоловіче добрей: настануть три роки війн великих, битимуться люде, потече кров річками, всю землю напоїть. А за ними прийдуть три роки — свої своїх жертимуть, повстане брат на брата й син на батька. Не буде добра ні в домі, ні в полі, не буде спокою ні в хаті, ні в родині. Аж надійдуть ще три роки — нищити-муть людей голод і мор, і пошести всякі і злоба людська. І кістками вкриється земля божа. Аж тоді минеться, і хліб зародить — аж світ заступить, та вже небагато кому доведеться той хліб їсти. А тепер, — каже, — прощай, вертайсь до возу, та гляди не озирайсь у степ, бо й тобі лихо буде...

ІІ. Девять півнів.

Йшли люде вночі повз церкву в Домашлині, коли, чують, — щось у церкві співає. Так ніби „Ой, не спиться й не лежиться", на той ніби, значить, голос виводить. А далі чують — півні в церкві співають. Зайшли вранці, розказали пан-отцеві. А піп каже:

— Та то ви чи не з ярмарку верталися, — каже, — а може, де на хрестинах гуляли. Де-б таки, щоб у церкві співало та ще й на світський глас.

Коли-ж на другу ніч знов чують люде — голосить щось у церкві. І церква замкнена, і сторож із стукачкою під церквою спить. Збудили його.

— Чуєш? — питають.

— Та чую, — каже.

І півні співають.

Пішли й ці люде до попа:

— Так і так, батюшко. Голосить у церкві й півні співають.

І сторож каже:

— Именно співають. І я чув, боюся тепер і до церкви йти.

Розсердився старий піп:

— Та це, — каже, — хиба хто на глум таке блюзнірство коїть. Ідіть, — каже, — та мовчіть, я вже довідаюся.

От покликав він дяка, взяли витаря, старосту та ввечері й пішли до церкви на засідки. А сторож замкнув їх і сам на паперті вартує.

Сиділи вони там, сиділи тай поснули. Коли-ж чують — щось у церкві голосить. Блимнула свічечка, і друга, і третя за нею перед Миколаєм Угодником. Стихло в церкві. Коли-ж бачуть: вилетіли три півні червоні з вівтаря, зза царських врат. Вилетіли, сіли серед церкви, заспівали трейчі, знялися тай знов у вівтар.

Сидять тії ні живі, ні мертві. Коли-ж знову заголосило в церкві. Бачуть: вилітають із вівтаря, зза царських врат знову три чорні півні. Сіли серед церкви, заспівали трейчі, знялися тай у вівтар. І втрейте знов заголосило по церкві. Вилетіли з вівтаря, зза царських врат три білі півні. Сіли серед церкви, заспівали трейчі, знялися тай знов у вівтар. Згасла свічечка, і друга, і трейтя — і все стихло. Сидять вони ні живі, ні мертві.

— Свят, свят, свят, — каже піп, — Господь із нами, і тут страшно, і йти боязко. Пересидьмо тут до ранку, а вранці одправимо службу та акафиста Миколаю Угоднику.

Як почало світати, відімкнув церкву сторож, одправили акахвиста Миколаю Угоднику.

А вночі і привидівся попові Миколай Угодник у сні. Тай каже попові:

— Тії тритройці — то три недолі судилися — на девять літ. Що три червоні півні, то войни великі — не протряхне земля від крови людської на три роки. Що три чорні півні — то три чорні роки: повстане зненавись і злоба людська, і стануть люде поміж себе як вороги, гірш за лютих звірів одно одного душити-ме. І не повірить брат братові, а батько дітям, і не буде правди на землі й поради в небі. А білі три півні, то три білі роки. Прийдуть голод і мор — і збіліє земля від костей людських. І затихнуть пісні, і замовкнуть святі дзвони божі аж на три роки.

(Нова Україна).

*) В половині 1914-го року поміж населенням України розповсюдилися дві леґенди, котрі тепер, через девять сливе років, дійсно можна назвати „пророчими". Коли саме зявилися й розповсюдилися ці леґенди, тяжко тепер сказати, але варіянт одніеї з цих леґенд, а саме леґенди про „голого чоловіка", надруковано в київській „Новій Раді" в 1914. році ще до її заборони моск. урядом, отже ще перед великою війною, або в самому її початку, бо-ж „Нову Раду", як і всі инші українські часописи, заборонено на самому початку війни.

Обидві ці леґенди мені довелося чути в 1914. році; першу, про „голого чоловіка", — на Київщині, другу, про „девять півнів" — на Чернигівщині.

Ці леґенди, а власне те, що через ці обидві, такі несхожі одна на одну леґенди, з цілком одмінною фабулою, проходить цілком незмінно одна й та сама думка, — тоді ще дуже мене вразили і глибоко запали мені в голову.

Переказую тепер їх так, як вони відбилися в мене в памяти.

Іван Мірний.

ДОПИСІ

ПРАВИДЕНС, Р. АЙ.

На „Рідну Школу".

Тов. ім. Тараса Шевченка та американсько-український просвітний Клюб в Правіденс, Р. Ай. зарядили збірку на Рідну Школу у забраній Ляхами українській землі. Дотепер зложили слідуючі: Американсько-український просвітний Клюб $10.00; Тов. ім. Тараса Шевченка 5.00; Н. Храпливий 2.00; І. Шкварок, А. Сидор, М. Свідер, Г. Бойко, Й. Мартиневич, С. Хрущ, П. Накопінський, А. Брикович, Г. Кондрат, С. Киндибалюк, М. Варчак, Д. Лободяк, М. Пашник, Н. Пшоновський, Р. Ружила, І. Витязь, Г. Болюх, Ф. Гевка по 1.00; А. Лех 50 цнт. — разом $35.50. З того переслано в долярах через Америкен Експрес Ко. дня 30. червня до Укр. Земельного Банку у Львові для Рідної Школи $20.00, на український тайний університет $10.00, пересилка $2.00, разом $32.00. Осталось $3.50.

В імени комітету висше згаданих товариств складаю сердечну подяку усім жертводавцям та кличу до тих, котрі ще не зложили своєї жертви, щоб поспішились до другої висилки, поки час, бо Ляхи не чекають, а силою проти волі наших братів стараються спольщити наші школи. Покажім, що у нас ще кров козацька, не лише словом але і ділом.

Дальші жертви просимо слати на адресу секретаря комітету: Андрій Сидор, 53 Sears Ave., Providence, R. I.

ПІД УВАГУ ТИМ, ЩО МАЮТЬ СПРАВИ У СТАРІМ КРАЮ.

Як довголітний правник і переводячи богато американських справ, зауважав я, що наші родимці з Америки посилають дуже часто у старий край правні письма (грамоти), які після законів дотепер обовязуючих, австрійських (пишу се головно про Буковину) не мають вартости і не можуть бути заінтабульовані, а через се люде мають значні шкоди.

Тому позваляю собі звернути увагу так інтересованих як головно наших Вп. адвокатів і нотарів, що після наших законів мусять бути конечно у кождім контракті про землю оттакі постанови і дані: 1) число парцелі після книги табулярної; 2) дозвіл того, хто переписує парцелю (землю) щоби заінтабулювати набуваючого; 3) точно подане імя і призвище після табулі того, хто переписує власність на другого; 4) причина (правна підстава) перенесення власности пр. купно, дарованне, заміна, — а зовсім не вистарчає слово „даю" — вкінци ціна або вартість, у яких будь грошах. Всякі грамоти порадно є робити у нашій мові українській, бо по англійськи у нас не знають а суд жадає урядового перекладу, — а се коштує богато. 172-74

Доктор прав І. Стрийський
адвокат ст. Кіцмань, Буковина.

П. Д. Прошу всі американські, а головно канадійські газети перепечатати ласкаво сю важну перестерогу.

Генрик Збюржховскі.

ПОДОРОЖ НАВКОЛО СВІТА.

Гриць був сином адвоката,
А Михась сином доктора,
Обидвох їх все лучила
Приязнь давна й дуже щира.

Обидва у першій клясі,
Все сидять у спільній лаві;
Обидва все при науці,
Обидва і при забаві.

Гриць уміє все латину,
А Михась в рахунках сила;
Все собі підповідали,
Я кчиш двійка їм грозила.

Гриць нераз своїм сусідам
Зимний сніг кидав за шию,
А Михась за те в карцері
Раз сидів й дістав ще „двію".

Раз в учителя Гриць кинув
З хліба дві маленькі культки,
А Михась теж вибив вікна
Вчителеви з катапульки.

І за те вони сиділи
По над час в карцері в школі,
Але всеж таки любились
І у щастю і в недолі.

Обидва у серцю мали
До пригод тугу предвічну
І думали в кожду хвилю
Про мандрівку заграничну.

Ось і в тій великій справі
Була в них одна химера:
Гриць тужив до Робінзона
А Михась до Гулівера.

Раз вони пішли до ліса
На вакаціях вчас літа,
Забажали мандрувати
Аж тепер навколо світа.

Гриць хотів, щоби в городі,
Де ростуть грядки цибулі,
У землі вертіти тунель,
Аж до другої півкулі.

А Михась не погодився,
Він вже знав, що то не легко,
Але радив, щоб рікою
Їхати човном далеко.

Та порадив їм лісничий
Не робити ані кроку,
Бо човном вони до моря
Не доїдуть й за півроку.

То поїдемо бальоном!
Що нам шкодить спробувати?
В служниці візьмім спідницю
Й будем бальон будувати!

Посшивали всю спідницю
І смолою ще облили,
На долині кільо вати
До спідниці причепили.

Запалили хлопці вату,
Гріють воздух — не дивниця,
Серед диму підчас вітру
Вже в гору летить спідниця.

Не згоріла тільки вата,
Бо й спідниця спопеліла,
Буде служниця ридати,
Де спідниця ся поділа?

Але тепер обидва хлопці
Посідали під садочком
І думають в світ далекий
Їхати малим візочком.

Ну, й найшли візок у тата,
Але що коня не мали
То собаку все до воза
Мотузками запрягали.

І тепер із псом почалась
Вже щоденная наука
І за тиждень вже уміла
Віз тягнути стара сука

І що вечера вже хлопці
Все сидять і радять ради,
Де то їхати в дорогу:
Чи до Прус, Ччи до Канади?

Гриць хотівби до Канади,
Бо в Канаді є доляри,
А Михайло хоче їхать
Там, де Турки і Татари.

Ну й рішили — до Канади.
Хлопці взяли по сніданку,
Й вибралися у дорогу
В понеділок дуже з ранку.

Спав ще батько, спала мати,
Хлопці помолились Богу,
Запрягли стару собаку
Й поїхали в дорогу.

Сонце тільки що зза ліса
Усміхаючись сходило,
Як хлопчиська мандрували
До Канади, що аж мило.

Посідали на візочок
І весело їм у чубку:
Гриць кресило взяв від вуйка,
А Михась дістав десь губку.

Тільки сука щось втомилась
І почала спочивати,
Треба було її буком
До Канади підганяти.

Віз котився за помалу
По камінню і по груді,
Бунтувалася собака —
Її лiпше було в буді.

Але як малий Михайло
Підганяти суку взявся,
То покірній тій собаці
Теж терпець нарешті врвався.

Загарчала, закричала,
Шарпнула візком із злости,
Викинула хлопців з воза,
Потовкла їм ребра, кости.

І полетіла собака
Через поле і долини,
А хлопчиська залишились
Без візка край полонини.

Повставали із дороги
І побиті і голодні:
Гриць вже мав синець на носі,
А Михась подерті сподні.

Повставали бідні хлопці
Мовчки і пішком до дому,
Про Канаду нещасливу
Вже й не згадують нікому.

Як вернулись, то собака
Вже сиділа в буді тихо,
Їла смачно бараболю,
Підсміхалась з них на лихо.

Гриць дістав від тата в шкіру
Не вбійшлось йому на сухо,
А малому Михасеви
Мати накрутила ухо.

І забули хлопці пляни
Про Канаду серед літа —
Грають „кічки" й споминають
Подорож навколо світа.

Переклав Ол. Б.

ЧОРНІ ДІЯМАНТИ

РОМАН В ПЯТИ ТОМАХ
МАВРА ЙОКАЯ.
(Переклад з мадярського)
ПЕРШИЙ ТОМ.

ДРУГИЙ ТОМ.

(20)

Альбум і його мешканці.

Всечесний отець Магок, був тої думки, що загадка цеї пересяклої тютюновим димом сукні не може бути розвязана цілком по певним законам природи. Як з огляду на своє урядове становище, так і на своє старосвідське вихованне йому цілком добре випадало вважати ці явища чортівського діяння вартими серйозної розваги.

За обідом він цілком не говорив з панною Еміренцією про ц юріч. Вони були лише вдвох при столі. Контеса лишилась в своїй кімнаті, як звичайно, коли вона діставала напади корчів, і в такі дні вона не їла нічого окрім чистого росолу. По обіді вона запросила священика до себе. Вона лежала на своїм ліжку до відпочинку і була дуже знесилена.

„Тепер ви переконані, що те, що я вам оповідала, не є сон?"

„Справді в цій річи мусить бути щось надзвичайне."

„Є це робота добрич чи злох духів?", запитала контеса, підводячи побожно очі до піднесеного указового пальця.

„Це показалаб аж спроба."

„Про яку спробу гадаєте ви, всечесний отче?"

„Спробу закляття. Коли це добрі духи, які в цей спосіб полишають, що ночи свої могили, то сила закляття мусить повернути їх на місця їх покою до дня страшного суду."

„А коли вони не вернуться туди?" запитала контеса стурбовано.

„Тоді це не є добрі духи."

„Себто: прокляті" промовила контеса падаючи духом." По чім це можна пізнати?"

У всечеснім отці здавалось боролися передані традицією поняття з його здоровим людським розумом. На це останне запитанне він дав відважну відповідь: „Наступну ніч я сторожити-му в замку."

„А коли ви почуете підземний спів?"

„Тоді я піду в гробовець і розгоню примари свяченою водою."

Контеса запалилась і скрикнула одушевлено: „Я піду з вами."

„Ні, контесо; не ви підете зі мною, а паламар."

„Паламар! — Мущина! Якже може якийсь мущина війти в замок?"

„Але прошу, яж також тут!" відповів священик з притиском. „Мій паламар также належить до церкви, як я сам. Він мій необхідний асистент при кождій святій церемонії; він несе передомною лихтар, свячену воду, кадило, я не можу перевести без нього жадної церемонії."

Контеса згодилася з великою нехітю, щоб сьогодня вечером до замку прийшов виїмково також і паламар, але лише в партер; на перший поверх йому не було дозволено іти. Священик пообіцяв навіть залишитися також в теплиці долі, коли в ночи замкнуть ґрати на сходах.

Згідно порозумінню всечесний отець Магок прийшов вечером до замку, разом з ним зявився паламар, чоловік приблизно сорока років, з коротко підстриженими вусами і червоним як мідь обличчям.

Пан отець сів вгорі за вечерю, до якої зявилась також контеса, яка всеж ледви щось їла. Пан отець також скаржився на брак апетиту, панна Еміренція також. Вони-ж чекали великих подій.

По вечері контеса заразже вернулась в свою спальню; а священик пішов вниз, де паламар між тим при клянці вина і печені дбав про те, щоб не вигас огонь в залізній печі.

З служби ніхто не був втаемничений в те, що мало статися.

Контеса дуже просила всечесного отця не лякати невинні серця повідомленнями про підземні сцени, про які вони не мали жадного поняттяц. Ніхто з них не чув північної меси в гробовцю, бо ніхто не згадував про це в присутности контеси.

Тому всечесний пан чекав майбутніх подій сам з своїм паламарем і старався скоротити довгий час чекання читанням старої книжки — при чім він цілий час мусів боротися проти своїх тяжких як олово повік, які хотіли закритися в звичайну годину. Він боявся заснувши побачити у сні все, що йому оповідала контеса і чому він не хотів вірити, а також не зважувався піддати цілком сумніву.

Але читання служить звичайно чесному духовному пану лише яко спонука до сну. Тому він скоро закрив книжку і почав балакати з паламарем.

Про щожби міг говорити довірений священика в цю годину чекання, як не про самі примари: про ченця без голови, про появлення духів в ночі, особливо сприяючі цьому, про чортів, домовиків і відьм, яких він всіх бачив або власними очима, абож про істнованне яких він був переконаний вірогідними особами.

„Дурниця, брехня!" казав на все всечесний пан; при чім він всеж не міг оборонитися від моторошного почуття, яке мають слухаючі такі історії коротко перед північчю.

Колиб він принаймні міг лише курити! Але це не дозволено в цім замку. Пані замку почулаб запах, як велетень в казці людське мясо.

Коли паламар побачив, що всі його правдиві оповідання вважають брехнею, він подусобі, що ліпше мовчати. Колиж він перестав говорити, він заснув. Він міг спати так солодко, сидячи на кріслі, оперши голову на поруччя, з відкритим ротом, що всечесний отець йому заздрів.

Але це почуття заздрости не могло довго тревати; бо паламар почав незабаром хропіти. І він хропів такими жахливими акордами, всіми варяціями „трублення", „пилиння" і т. д., що всечесний отець був примушений від часу до часу нагадувати йому, щоб він не хропів так огидно.

Нарешті годинник на зомковій вежі пробив дванадцять і священик розштовхав паламаря цілком зі сну.

„Вставайте, я взяв вас сюди не для того, щоб ви тут спали."

Паламар тер заспані очі; священик виняв свою табакирку, щоб прогнати сон понюхом — але раптом обом пройшла охота спати і без цього засобу. Бо зараз по дванадцятім ударі дзвону, зазвучала примарна підземна месса.

Скрізь глибоку тишу ночі виразно прозвучав спів священика між примарами цілком так, як вправні священики відчитують побожні латинські стихи; тоді загремів хор в супроводі музики подібної до органів, яка звучала лише більш різко, ніж орган, і здавалося пародією музики органа.

Ці примарні згуки погнали мороз по цілому тілу священика Магока.

„А! чуете ви це?" промовив він до паламяря.

„А якби я не чув цього? Десь читають мессу."

„Тут під ногами."

„В гробницю!"

„Що це може бути?"

„Чорт!"

„Всі добрі духи хваліть Господа!" пробурмотів всечесний отець, хрестячись тричи.

„Але здається, що ці злі духи також хвалять Господа."

Цій побожній думці паламаря злі духи швидко заперечили, бо посеред урочистої антифонії вагремів раптом пекольний хор з гробовця; і виразно було чути текст:

„Ходи, моя кохана, ходи сюди.
Ходи лише, ходи я є самий.
Два цигани грають тут на скрипці,
І я сам танцювати-му з тобою!"

По цій пісні почулись в цекольній мішанині верещання, вигуки, виття, сміх мущин і жінок.

Коли всечесний отець при побожнім сольо лише тремтів, то при цім огиднім хорі він ледви встояв на ночах. Всі його члени задубіли і зимний піт вкрив його чоло.

„Це діло пекольного чорта там в низу."

Якраз так оповідала йому контеса.

„Михайло!" промовив він стукаючи зубами. „Чи ви чули?"

„А якжеб я не чув! хибаж я глухий. Злі духи святкують там внизу свій шабаш."

Тепер прозвучав дзвінок, галас ущух і священик там внизу заспівав знов мессу.

„Що ми маємо робити?", запитав пан Магок.

„Що ми маємо робити! Іти в гробовець і закляти злих духів!"

„Що самі?"

„Самі!" відповів Михайло з хвалькуватою відважністю; "з іменем Господа ратей! окрім тогож ми вдвох. Колиб я був лише священиком, мавби я лише столу і чотирохкутну шапку на голові, я пішовби самий з свяченою водою вниз і з окликом: геть сатана! Погнавби перед собою всі легіони пекла."

Всечесний отець засоромився, що його паламар має сильнійшу віру і більш відваги боротися з злим духом, ніж він."

(Дальше буде).

ЗВІТ ФІНАСОВИЙ Т-ВА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІЖИ В НЮ ЙОРКУ.

з підпомоги українським студентам в Европі за червень, 1923.

Поміч від опікунів.

Імя Опікуна	Ч. Студ.	Долари
Укр. Громада в Міннеаполіс	25, 117, 254, 275, 311, 312, 326	35.00
Т-во Вільна Україна, Ричменд Гил, Л. Ай.	1a	2.50
Укр. Парохія в Ютіка, Н. Й.	34A, 39A	7.00
Т-во Згода Гамтрамк, Мич.	263	15.00
Тов. Запорожська Січ, Ню Йорк, Н. Й.	301	5.00
Ліга Горожан Ню Йорк, Н. Й.	12A, 29A	5.00
Михайло Микитюк, Детройт, Мич.	65A	2.00
Б. св. Ів. Крестителя, Детройт, Мич. від. 292 УНС	261	10.00
Центральний Допомоговий Комітет, Рочестер, Н. Й.	268	15.00
Укр. Ліга Горожан, Н. С. Пітсбург, Па.	282	5.00
М. Гринішак, Елизабет, Н. Дж.	23A, 36A, 51A	6.00
Тов. М. Драгоманова, Ню Йорк, Н. Й.		20.00
Укр. Парохія в Байон, Н. Дж.	35A, 78A	5.00
Василь Волошин, Лансінг, Мич.		2.00
Комітет 5-ох Бруклин, Н. Й.	361	4.00
Парохія Сош. св. Духа Бруклин, Н. Й.	102, 54A	7.50
Комітет 10-ох Вестбури Лонг Айланд, Н. Й.	406	4.50
Андрій Біндер, Чарлстон, С. К.	2A	7.50
Дмитро Фенканин, Пассайк, Н. Дж.	8A	2.50
Тов. Сокіл Клівленд, Огайо	307	5.00
Анна Зборівська, Орейндж, Конн.	20A, 14A	10.00
Тов. Сокіл, Клівленд, Огайо	307	5.00
Т-во Зоря, Ню Йорк, Н. Й.	49	5.00
	Разом	172.50
Вислано до Укр. Краєвої Студентської Ради у Львові		117.00
Вислано до Т-ва Прихильників Осьвіти у Відни		44.50
Вислано до Спілки Укр. Студентів в Берліні		25.00
Вислано до Т-ва Укр. Студентів в Данцігу		9.00
Вислано до Праги, Ч. С. Р.		5.00

Всякі жертви шліть на адресу товариства:

UKRAINIAN YOUNG MEN & WOMEN'S ASS'N,
30 E. 7th Street, New York, N. Y.

ЗА Т-ВО УКР. МОЛОДІЖИ В НЮ ЙОРКУ, Н. Й.:
Григорій Герман, голова; **Омелян М. Коцко**, секр. рек.; **Дмитро Сіроцький**, секр. фін.; **Ольга Кирчівна**, касієрка.

ПРО ОДНОГО, ЩО ДІЙШОВ ЦІЛИ.

(З „Канадійського Фармера").

Передімною прегарно оправлені запросини університету в Шікаґо (Нортвестрен Юніверситі) на торжество закінчення шкільного року 1923 на дентистичнім факультеті.

Між іменами новоіменованих докторів штуки читаю імя одного однісенького Українця **Григорія Скегара.** Се перший Українець, що скінчив дентистичний факультет на університеті в Шікаґо.

* * *

Перший раз стрінув я Григорія Скегара в Шікаґо, в осени 1920 р.

Оба разом оглядали будинок дентистичного факультету. Вже дещо стара, невигідна осьмо-поверхова камінниця при улиці Вест Лейк Стріт ч. 31, недалеко Мішіґанського Бульвару, недалеко мійського музея, майже в осередку найбільшого руху міста. Головний університет положений 15 миль відси на північ над Мішіґанським Озером.

Дентистичний факультет шікаґівського університету посідає в Сполучених Державах і в Канді заслужену славу через дуже добрих учителів, строгі іспити і високі оплати.

Ми оглядали дентистичні збірки до науки. У великих салях зібрані зуби і щоки від великих клеваків африканського смоня аж до дрібненьких зубенят миши і кертиці.

Зуби льва, вовка, верблюда, коня, змиї.

Чоловічі щоки і зуби немовлят, дітий, молодіжи дорослих постаділих, старих. От щоки із зубами, які зміняються. Молочні виходять зі щок а під ними виростають постійні. Одні зуби устають перед другими.

Чудові зуби дівчини. Не оден був би дав ціле своє майно за усміх тих зубів. Рівні, сніжно-білі, дівоні зуби. Поети про них пісні співають. Порівнують їх з білими ягнятами, з білими голубами, з лискучими перлами.

Тепер вони, тут, в скляній шафі сміються безперестанно до всіх і до нас обох.

Йдімо дальше. Попсуті зуби. Почорнілі, надгниті, з темнявими жолобками або чорнявими ямками, пригадували біль зубів, оден з найстрашнійших болів чоловіка, так що Гайне міг сказати: Заведена любов, се біль зубів в серці.

А потім ошклені шафи з пльомбами. Містки, ясна, піднебіння, виведені в ріжних величинах і красках, в золоті, плятині, порцеляні і всяких кавчуках.

Давні часи. Вже Римляни знали пльомби.

Штучні зуби також чудові. Рівні, білі-неначі перли. Міцні, що можна ними оріхи розкусувати. Заспіваймо пісню і удармо по струнах гарфи, про лискучі, порцелянові зуби за тисячу долярів.

Дентистичні приробн від найдавніщих часів з великими кліщами, коми то цирулик водив хорого по цілій хаті, заки вирвав зуб, аж до наших часів, де техніка старається усунути всякі трудноші.

Дентист-лідкар може тепер при помочи кокаїни легонько без найменшого болю вирвати навіть наймішнійший зуб і вставити новий, іще міцнійший.

Ми оглядали і наукові галі. Звичайно кождий слухач має своє крісло. По стінах розвіщені таблиці до науки. Розміщені також чорні таблиці до писання.

Скегар оповідав про науку і про учителів:

„На першім році тяжко було учитися анатомії а відтак хемії. Професори відносяться до чужинців без упередження. Двох з 12 професорів на І-ім році були для мене в й тепер лишилися дуже близькими приятелями.

Майже всі професори є товаришами студентів і трактують їх справедливо.

До професорів широкої слави валежить Др. Віґгін, Др. Блек, Др. Скіллен, Др. Нойєс, Др. Іхлоссер, Др. Дентон, Др. Віллярд, Др. Селлери.

Найлучший бесідник зі всіх з Др. Віґгін. Вчить фізіольоґію. Знає свій предмет. Світовий чоловік, обїхав кулю земську два рази.

Др. Блек є сином померщого Др. Г. В. Блека, батька американської дентистики. Його підручникиків уживається по цілім світі. Др. Блек є рівнож великим ученим. Має чотири докторати і є головою дентистичого факультету.

Др. Скіллен є гісторіольогом і тішиться доброю славою як специяліст свого премету. Родом з Канади. Джентельмен найвисшого типу, відноситься до неанглійців з великою прихильностю.

Др. Іхлоссер се спецініст від штучних щок, відновлення всіх спідних або горішних зубів.

Дуже товариським чоловіком є Др. Дентон, який вчить англійської мови. Сей університет є одинокий, що вимагає 4 роки науки мови на дентистиці.

Др. Віллярд є великої слави бактеріольоґіст. Він вчить більше як 20 літ. Американські товариства дентистів зі всіх стейтів одержують від нього рік річно питання до іспитів і відповіди.

Др. Селлери є спеціялістом від вирівнування нерівних зубів. Походить з Канади.

Професорів Др. Селлери-а і Др Віґгіна-а ніхто ніколи не забуде. За дуже вбиваються в память своїм знанием і поведеннем.

Дентистичний факультет в Нортвестерн Юніверсити має поверх трийцять професорів, які є світилами науки і длятого має найбільшу славу поміж всіма дентистичними факультетами сього континенту.

Ми вчимося теоретично і практично. Кождий з нас вчиться з книжок і з викладів, але працює також в лябораторії, виконує всякі дентистичні роботи, як пльомби, містки, цілі зуби, щоби опанувати всю техніку. Працює над мікроскопом, щоби пізнати причину зубних хоріб і приглянутися бактеріям, які множаться міліонами в роті чоловіка. Бактерії виглядають чере дрібновид як ящірки або смоки. Увиваються коло зубів щоби їх розточити.

Студії тяжкі і тревають тепер пять літ." — Перерывав я Скегарови запитами а при кінці кажу, щоби отрястися зі смонинів про біль зубів на вид великого музея болю і смерти: „Наколи ви панове потрафите слоневи зуб вирвати, то вже решта не є так тяжко. Кілько коштує, як слонь схотівби вставити собі штучний зуб?"

* * *

В Шікаґо запізнався я з членами „Кружка Самообразовання".

Молоді жваві хлопці. Їх голова бесідував голосно і скоро. З поведення бачив я, що дорожили радами Скегара і горнулися до нього. Говорили про його відчити з української літератури. Учив їх англійської граматики.

Іменували його пізнійше почетним членом, тому що дбав, щоби товариство поступало.

Коли я відвідав його в його кімнатці в затишнім „Вай-Ем-Сі-Ей" при улиці 1515 В. Монро Ст. оповідав про рухливих членів в „Кружку Самообразовання", як вони бажають науки і поступу а про себе сказав так:

„Тяжко йде життє: Хочу видобутися на верх. Треба журитися про кождий цент, щоби можна одітися, жтии і вчитися. Подумайте, — що коштують самі шкільні такси. Перший рік коштував мене $1.700 без літного курсу. При сім платив 14½% за зміну канад. долярів на аберикацські, а кождий слідуючий рік буде мене коштувати поверх $1,200 включаючи в се: помещкание, харч, одіння, книжки та иньщі прибори до науки. А люди переходять попри мене і недбають, бо кождий журиться собою. Нераз обіцюють мені поміч, але не додержують слова. Хотять повеличатися на хвилю, що підпирають науку. Дурять себе і мене. Панок, котрому я передше позичив гроші без ніякої поруки, коли я їх мав, відмовив мені всякої помочі позичкою, коли ся поміч мені була доконче потрібна. Є люде, які волілиби пошкодити, як помочи. Але я зайду там, де йду. Нас є більще таких в Шікаґо і у Виннипеґу. Нас буде з часом іще більше, але не всі знають, як йти. Не всі можуть видобути з себе витривалости, бо дорога дуже стрімка."

До нині лишився мені в усі звук тих слів з уст українського студента серед безконечної чужини, сказані в веселім тоні, з усмішкою на лиці: „Дорога дуже стрімка".

* * *

В „Свободі", що виходить в Сполучених Державах вичитав я в році 1922, що Гринько Скегар дав почин до основання студентського С-ва „Мономах" в Шікаґо, а також в тих містах де призбирається гурток української молоді, яка горнеться до шкіл. В днях 26. і 27. жовтня 1922 відбувався зїзд Українців у Філядельфії, щоби основати „Обєднанне". Скегар взяв в нім участь як делеґат з Шікаґо а учасники зїзду вибрали його до управи, як відпоручника студентства.

„Обєднанне" лучить українські товариства в Сполучених Державах, щоби в народних справах могли поступати солідарно.

„Обєднанне" працює успішно і старається удержати єдність в українській громаді на землі Вашинґтона. І в Канаді є вже початки до згоди в загально народних справах.

* * *

В січні 1923 опинився я несподівано в Саскачевані. То залізницею, то малими санчатами, то великими саньми від збіжа заїхав я до Гемтону, де живуть знакомі Скегара з часів його учительської роботи. В Народнім Домі в Гемтоні і підчас їзди в санчатах оповідали про нього: „Жвавий чоловік і веселий. Дуже політичний, з кождим любив поговорити і пожртувати". — „Пильнував своєї роботи. Ми від нього много добра навчилися. Відчити робив і на Райні поміг заснувати Народний Дім коло Вівчарка." — „Вчив в школі Кіцмань. Все щось нове вигадує, щоби нарід розрухати." — „Говорить по українськи, по нашому, навіть там, де наша молодіж ґалюкає по англійськи." — Дітий вчив по англійськи і по нашому. Скористали від нього богато."

* * *

При Остін Стріті ч. 255 у Вінніпеґу має свій деревляний дім а перед домом мурований склепок п. Николай Костюк. Се улиця на Нортенді близше Червоної Ріки в тій части, де є буковинська православна церков.

„Я з Погорилівки" каже до мене, коли я зайшов до него в червни 1923 р. — „з Буковини, з того самого села, що Скегар, я знав Скегарового батька, Василь звався. Я робив у нього в городі. Він мав свою власну хату і свій город а був також огородником в дворі у пана Лукасевича, Вірменина. Там був великий город. Було більше як 14 шнурів а шнур має два морґи а морґ є більший як канадийський акер.

Були там всякі овочі, навіть виноград досигав. Я з части робив у Скегарового батька. Лепський чоловік був. Всі його хвалили, що розумний і господарний, часу не гайнує, корчми не знає, в дурне собі не заходить. Мав чотири хлопці і три дівчини. Два хлопці і одна донька є в Канаді, тамті в краю. Але в році 1917 шрапнель запалив хату. Все згоріло. Місяць по вогни помер Василь Скегар в чужій хаті а два місяці по нім з журби і плачу померла і його жена.

Де було гарне господарство, там тепер смерть і пустара.

Наше село, яких три кільометри від російської границі. Як там в церквах дзвонили, то до нас було чути. Наші люде йшли там до роботи або за тютюном, за табкою, а тамті до нас, до Черновець на ярмарок або на відпуст до Сучави до святого Івана Сучавського. Його образ привезли давно іще возом з Жовкви.

Ціле село Погорилівка лежить на двох спадах, що спадають до потока і став є на рибу в дворі і три млини є в селі на два камені. Йдуть до млинів сусідні села: Юрківці, Боянчук, Грушівці, Вікно.

В селі було дві церкви, для православних і для католиків, обі муровані на горі. Було дві школи і много учителів.

Земля дуже добра. Родилася пшениця, жито, кукурудза. Як я виїзджав тому 23 роки, то село мало поверх 500 хат.

Перший виїхав з Погорилівки до Канади Василь Чорнописький десь в році 1887. Зимував у Вінніпеґу а потім пійшов на фарму в Стюартбурні. Помер вже в піст в році 1922. Перед Великоднем минув вже рік. Мав 64 роки і лишив шестеро дітей.

Він виїхав з другим чоловіком Дмитром Самборським з Потока, але той вернув вже до краю, тай там помер.

Потім приїздило більше родин. Дотепер живе в Канаді більше як 50 родин з Погорилівки. Найбільше їх в Саскачевані, Тіодорі, Фомлейку, Ісінґері. Там є Мінкани, Колбаби, Малещуки, Скеґарі. Нас Буковинців є много і в Манітобі і в Саскачевані і в Альберті.

У Вінніпеґу нас є з Погорилівки яких 10 родин. Тішить мене дуже, що Гринько вивчився на доктора. Я памятаю як бігав по городі. Ладні діти були і добрі. Згідливі, все собі помаґали. З Погорилівки в Канаді лише Гринько Скегар пійшов до високих шкіл. Більше ніхто так високо не вивчився. Дай йому Боже як найліпше нашого народу пійде до школи, то більше будемо мали розуму. Без розуму в світі як сліпому по лісі ходити. Хотів я своїх синів спровадити до Канади, та Румуни не пускають. Тамки зле діеться, на Буковині. Скажіть мені, коли ми вийдемо вже раз на волю?"

ОБИ.

Вінніпеґ, Ман., Канада.
21. червня, 1923.

З ОБЄДНАННЯ

ПОСВІДКА.

Хвальна Редакціє!

Просимо помістити слідуючого листа від Товариства Опіки над Інвалідами у Львові.

Львів, дня 25. червня 1923 р.

У відповідь н ацінне Ваше писмо з дня 3. червня 1923 р. повідомляємо, що підписаний Виділ „Українського Краєвого Товариства Опіки над Інвалідами" у Львові одержав з подякою обильну жертву в квоті 100 (сто долярів) від Хв. Т-ва Обєднання У.О. А. і 49 доляри від інших жертводавців, котрим залучаю осібні посвідки.

Жертва Ваша надійшла в дуже критичну хвилю, і стала дуже в пригоді, бо якраз Товариство на переднівку ні розпоряджало вже ніякими фондами в хвилі, коли жертвенність нашої суспільности так в старім краю як і в Америці цілком устала, а потреби для удержання соток людий, нещасних жерт нашої війни визвольної, ростуть з кождим днем. Головною задачею Товариства є давати поміч в протезах (штучні ноги і руки), а одна така протеза коштує нині 20—40 долярів (низше або висше коліна), відтак лічення, операції, курації, уділювання сталих рент, одноразових підмог, удержування досміртно неспосібних вже до праці, в приютах, як темних, спаралiжованих, без рук і без ніг інвалідів, удержувати школи для навчання ремесла, для працеспосібних і т. п.

Дякуючи ірадіючи, що память Ваша про нас все постійна, память на нещасних наших героїв, остаємо

З глибоким поважаннем

За Українське Краєве Товариство Опіки над Інвалідами.
(Підписи нечиткі.)

Обєднанне Українських Організацій в Америці.